

artis
omnis

muži v rokoch

Igor Adamec

MUŽI V ROKOCH

Rukopis tohto diela vznikol s finančnou podporou Literárneho fondu.

Igor Adamec © 2021
Cover & Layout © Jana Kollárová 2021
Slovak Edition © Artis Omnis 2021

ISBN 978-80-8201-118-3

Igor Adamec

**MUŽI
V ROKOCH**

artis
omnis

Keď sa my, muži v rokoch, obzrieme za seba,
máme pred sebou celý život.

Na úvod

/7

Milí moji,

Muži v rokoch je zbierka poviedok o slávnych mužoch histórie. Nejde o zreľých pánov, ako by sa na prvý pohľad mohlo zdať, čiže o žiadnu sebareflexiu autora, ale o chlapov zoradených chronologicky podľa obdobia, v ktorom žili. Začal som v 28. storočí pred naším letopočtom a končím v 20. storočí nášho letopočtu. Rozpätie je 4 800 rokov. To len pre poriadok.

Ak by si niekto z vás položil otázku, prečo nepíšem aj o ženách v rokoch, tu je odpoveď: Z úcty k nim! Ženy sa s rokmi jednoducho nespájajú. Bolo by to nevychované a negalantné.

A ak by si niekto z vás položil otázku, prečo by mal čítať túto knihu, tu je ďalšia odpoveď: Pre istotu! Americkí vedci totiž zistili, že stratíť sa v knihe je najlepší spôsob relaxácie. Nezáleží na tom, akú knihu čítate. Nuž ak nezáleží, tak potom prečo si neprečítať aj túto, ktorú držíte v rukách.

A, prosím, čítajte ju radi!

To by autora, teda mňa, potešilo zo všetkého najviac.

Váš autor

A piece of white paper with a torn, ragged edge is shown against a white background. The paper is slightly curved and has a hand-drawn illustration in black ink. The drawing depicts a landscape with a horizon line, a small boat on the water, and some trees or structures on the shore. The text 'STARODÁVNE LEGENDY' is printed in a bold, black, serif font on the paper.

STARODÁVNE
LEGENDY

Prvý známy knihomol histórie bol pravdepodobne asýrsky kráľ Ašurbanipal. Mal doma celkom slušnú knižnicu plnú tabuliek so vzácnymi písomnosťami. Na rozdiel od európskych stredovekých buranov, ktorí vládli o tisícpäťsto rokov neskôr a nevedeli sa ani poriadne podpísať, Ašurbanipal bol vzdelaný a osvietený muž. V regáloch si schovával všelijaké skvosty západoázijského sveta. Najstarší z nich bol Epos o Gilgaméšovi, legendárnom sumerskom kráľovi z mesta Uruk. Staršia literatúra sa totiž dovtedy a vlastne ani potom nikde vo svete nenašla. Kráľ Gilgaméš vládol pravdepodobne v 28. storočí pred našim letopočtom a mnoho historikov sa domnieva, že ide o skutočnú postavu. Niektoré časti eposu sa nedochovali a môžeme sa teda len domnievať, kadiaľ kráľ cestoval a aké slávne skutky páchal. Medzi tie stratené patrí aj príbeh, ako Gilgaméš chodil po svete v prestrojení a zisťoval, čo si ňom a jeho panovníci myslia obyčajní Sumeri. Na akej veľkej vzorke obyvateľstva robil tento staroveký prieskum, sa však dodnes nezistilo.

Putoval Gilgaméš po svojej krajine tak, aby ho nik nespoznal. Keď prišiel do mesta Nippur, stretol roľníka Itanachána. Itanachán sa na samotného Gilgaméša nápadne podobal, čo kráľa znepokojilo. Spýtal sa ho, odkiaľ pochádza. Itanachán mu odpovedal, že z Nippuru. Tak sa ho Gilgaméš spýtal, odkiaľ pochádza jeho otec. Ten sa vraj tiež narodil

v Nippure. Gilgaméš odišiel domov do Uruku, ale mužova podoba mu nedala spávať. O nejaký čas sa za ním vrátil, vyhľadal ho a spýtal sa, či vie o tom, že sa nápadne podobá na svojho vládára. Muž odpovedal, že to veru nevie, lebo kráľa nikdy nevidel. Gilgaméš to teda skúsil inak a spýtal sa ho, či jeho matka náhodou za mlada neslúžila v Uruku v kráľovskom paláci. Za svojho otca by totižto Gilgaméš ruku do ohňa nedal. Roľník odpovedal, že to je vylúčené. Je si takmer istý, že matka nikdy v kráľovskom meste Uruk nebola, ale že sa doma spýta. Kráľ opäť odišiel.

Prešlo niekoľko rokov, počas ktorých sa mýtický Gilgaméš dopúšťal jedného hrdinstva za druhým a na Itanachána zabudol. Napokon prišiel čas, keď ho osud opäť priviedol do Nippuru. Vyhľadal Itanachána a spýtal sa ho, či sa rozprával s otcom o možnom pobyte matky v Uruku. Roľník odpovedal, že s otcom hovoril a ten vylučuje, že by matka Nippur opustila, a už vôbec nie je možné, že by niekedy bola v kráľovskom meste. Gilgaméš sa poďakoval a už-už sa zberal na odchod, keď Itanachán dodal: „Otec si však spomenul, že sám pred rokmi v kráľovskom paláci slúžil. Ako záhradník. To by mohlo nápadnú podobu s kráľom vysvetľovať.“

Pretože ani Itanachán by za svojho otca ruku do ohňa nedal.

Gilgaméš

Ak žil, tak v rozmedzí 28. - 26. stor. pred n. l.

Povolanie: legendárny vládca Sumerov

Pravda je, že Epos o Gilgaméšovi je jedno
z najstarších objavených literárnych diel.

Ak Gilgaméš žil, tak konal mýtické, takmer až božské
skutky.

Exodus

Keď kedysi veľmi dávno viedol Mojžiš, syn Amramov, svoj ľud z egyptského zajatia, prenasledoval ho faraón Ramzes II. a jeho armáda. Po tom, ako mu v spolupráci s hospodinom zdevastoval krajinu, Mojžiš ani nemohol očakávať od faraóna žiadne zdvorilosti. Veď si len zoberte, čo mu vyviedol: krv, žaby, komáre, ovady, mor dobytka, vrede, krupobitie, kobylky, tma a smrť prvorodených... To je pomerne silný atak na faraónov majestát.

Takže Mojžiš a jeho národ upaľovali cez egyptské púšte, s dobre organizovanou a po zuby vyzbrojenou armádou v pätách. Židia však poznali príbeh o Dávidovi a Goliášovi. To im dodávalo silu a akú-takú nádej. Vpredu Mojžiš, vedľa neho jeho marketingový poradca, ktorý mal pod palcom medializáciu celého konfliktu. Lenže zrazu dorazila utekajúca tlupa k moru. Pre poriadok – k Červenému moru. Ďalej nešlo urobiť ani krok. A z diaľky sa blížil rozvírený mrak prachu egyptskej púšte a zlovestný dupot konských kopýt.

Morové rany sa nevyplatili. Vracali sa ako bumerang.

Židovský národ znervóznel.

„Čo urobíme?“ pýtal sa svojho vodcu Mojžiša. Ten však mlčal. Evidentne nemal riešenie. Marketingový guru, ktorý sám prepadol panike a beznádeji, pomerne hystericky kričal: „Tak povedz niečo tým ľuďom! Čo majú teraz robiť? Aspoň im niečo sľúb!“

Mojžiš tiež neprežíval najružovejšie chvíle. Tlak na jeho

psychiku bol enormný, a tak stratil všetku sebakontrolu: „A čo akože mám podľa teba robiť? Čo im mám povedať? Mám klamať? Čo?! Mám zapichnúť palicu do piesku a kričať, aby sa more rozostúpilo? No jasné, more sa rozstúpi a my, národ vyvolený, prejdeme suchou nohou na druhý breh? Toto im mám sľúbiť? Takúto hovadinu?“

Marketingový poradca sa zarazil. Pozrel skúmavo na Mojžiša, pošúchal si palcom nos a uštipačne poznamenal: „Ak toto dokážeš, kamarát, tak ja ti zaručím večnú slávu a tri strany v biblii.“

Mojžiš

Žil asi v rokoch 2486 - 2606 židovského kalendára, t. j. 1274 - 1154 pred n. l.

Povolanie: prorok

Pravda je, že vyviedol židovský národ z egyptského otroctva a ukázal mu cestu do zaslúbenej zeme.

Bájna zem

Niektorí ľudia majú dve mená. Iní trebárs tri. Erich Maria Remarque, napríklad. Môj strýc mal dokonca deväť mien. Volal sa Khogalli Achmed Mustafa Mohamed Džafar Sir Bek Hasan El Tidžar. Mačka má deväť životov, on mal deväť mien. To bolo asi tak všetko, čo mal s mačkami spoločné. Okrem toho, že nosil smolu. Tetke. Tá bola kvôli nemu dosť nešťastná.

Na svete však existujú ľudia, ktorým osud viac mien nedoprial. Majú len jedno. Platón, napríklad. Platón sa síce volal Aristokles, ale to si už dnes skoro nik nepamätá. Všetci ho volali Platón, čo bola prezývka. Niečo ako Soso, Prco alebo Krivý. Lebo Platón znamená v preklade Široký. Žil na prelome piateho a štvrtého storočia pred naším letopočtom a bol Sokratovým žiakom. Spolu s Aristotelom, ten bol zasa jeho žiakom, patrili k najvýznamnejším filozofom staroveku.

Vydarená partička boli títo grécki myslitelia. Jeden bol žiakom druhého. A druhý tretieho. Je celkom pravdepodobné, že sa chvíľu stretávali v zborovni. Alebo v kabinete. Ako to už na školách chodí, jeden učil a druhý mu zaklopal na dvere triedy, strčil do dverí hlavu a zavolať: „Pán profesor, máte telefón!“ Aspoň tak to u nás na gymnáziu robili profesor dejepisu a profesor zemepisu. Potom vždy skončili u školníka v kotolni, odkiaľ sa až do konca vyučovania nevygotali. Lenže v starovekom Grécku telefóny neboli,

tak museli volať niečo iné. Trebárs: „Pán profesor, máte posla z Théb.“ A profesor Sokrates zamlaskal, vybehol z triedy a spolu s profesorom Platónom utekali do kabinetu filozofie, kde ich už čakal mladý profesor Aristoteles s otvorenou fľašou niečoho dobrého. Tam filozofovali až do rána. A starú Sokratovú spolu so starou Platónovou a mladou Aristotelovou mohol šlak trafiť od jedu. Vlastne Platónovú nie. Tá bola zvyknutá, lebo ju Platón miloval len platonicky. Opatrne a z úctivej vzdialenosti.

Platónov učiteľ Sokrates skončil neslávne. Veľa rečnil, za čo ho súdili, robil si nevhodnú prču zo súdu, za čo ho odsúdili. Podľa paragrafu toho a toho musel vypiť fľaštičku boľhlavu a umrieť. Zrejme skonak na boľesť hlavy. Pozoruhodné. V tých časoch zjavne nepoznali ibalgin. Taký boľhlav vie znepríjemniť život. Spomeňte si na lacné krabicové vína. Rána po žúroch bývali na umretie. Aj bez súdu.

Platón chodieval rečniť na aténske námestia. Ale len tak placho, aby nedopadol ako jeho pedagóg. Založil Akadémiu, ktorá sa neskôr stala vzorom pre európske univerzity a vedecké inštitúcie. A predstavte si, že takýto mysliteľ, takýto titan si vymyslel vlastnú krajinu. Krajinu, kam sa zrejme chodil schovávať pred hystériou a stresom starovekých Atén. Ako malý Jojo! Antoine de Saint-Exupéry si vymyslel planétu a Platón Atlantídu. Pred ním o nej nikto nepočul. Možno Solón, ale to bol aténsky politik, čiže človek krajne nedôveryhodný. Ani Herodotos ju nespomínal a ten vedel svoje, veď bol otcom dejepisu. Platón vymyslel Atlantídu a ľudstvo mu uverilo. Je otázne, prečo si taký vzdelaný

a bystrý človek potreboval vybájiť neexistujúci svet. Bol to jeho mentálny azyl? A ak si ho už vymyslel, prečo ho nechal katastroficky zdemolovať prírodnými živlami? Odpoveď je jednoduchá. Musel ho nechať zmiznúť z povrchu zemského, lebo nikdy nejestvoval. Musel ho nechať zmiznúť z povrchu planéty, aby po ňom nezostala ani stopa. Lebo nijaká stopa neexistovala.

Platón bol povolaním mysliteľ. Realita v jeho hlave nahrádzala realitu ozajstnú. Platón nestaval domy, nerýľoval v olivových hájoch, neopravoval vodovod na aténskom rínku. On myslel. A je teda jasné, že ak niečo budoval, tak to budoval virtuálne. Každý muž chce, aby po ňom zostalo voľačo hmatateľné. A aby to, čo vytvorí, pretrvalo veky. Platón nebol výnimkou. Len musel na dôvažok pre to, čo vlastným mozgom zostrojil, naprojektovať aj grandiózny a uveriteľný koniec. Vymyslel krajinu do tých najjemnejších detailov a potom ju musel zničiť, aby sa neprišlo na to, že nikdy neexistovala.

Platónov projekt prežil tisícročia. Ešte dnes mnohí ľudia veria, že Atlantída jestvovala. Bájna krajina hojnosti a rozmachu, ktorú 9 600 rokov pred Kristom, teda pred 11 600 rokmi, pohltilo more. Atlantídu vraj zničila mohutná bližšie nedefinovaná prírodná katastrofa. Približne v tom istom období sa podľa najnovších vedeckých zistení skončila posledná ľadová doba.

Žeby sa Atlantída roztopila?

Platón

Žil: 428 pred n. l. - 347 pred n. l.

Povolanie: staroveký filozof

Pravda je, že v jeho spisoch sa objavujú prvé
zmienky o zaniknutej civilizácii Atlantída.